

گزارش روز

رئیس‌جمهور برای نخستین بار در ۵ سال گذشته به هند سفر کرد

مهمان دوست کهن

تبدیل شد. تهران هر چند موافق سقوط دولت طالبان در کابل بود اما با حضور نیروهای ناتو در افغانستان برای طولانی مدت مخالفت کرده بود و این در حالی بود که هند از حضور این نیروها در افغانستان حمایت می‌کرد. برونده هسته‌ای ایران نیز یکی از مسائل مورد اختلاف دو کشور بود و هند که خود از قدرت‌های هسته‌ای به شمار می‌رود سر سختانه مخالف توسعه ابعاد برنامه هسته‌ای ایران بود و این مخالفت را در اژانس بین‌المللی انرژی اتمی نیز علنی کرد. با وجود همه این اختلاف‌ها، رابطه اقتصادی ایران و هند از مسیر توسعه بازمانده و هند به یکی از اصلی‌ترین مشتریان بازار انرژی ایران بدل شده است. بر همین اساس هر گاه خبری درباره سفرهای مقام‌های دو کشور به پایتخت‌های یکدیگر منتشر می‌شود پای توسعه اقتصادی رابطه بیش از همکاری‌های سیاسی و امنیتی در میان است. ناندرنا مودی در جریان سفر سال گذشته به تهران موافقتنامه سه جانبه بین‌المللی-ترانزیتی چابهار را کلید زد و اکنون به نظر می‌رسد که نخستین دستور کار سفر حسن روحانی به دلیلی نیز تلاش برای جذب سرمایه‌گذاری‌های بیشتر هند در ایران باشد. سفر عمدتاً اقتصادی روحانی به دلیلی نو در روزهای صورت می‌گیرد که دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور ایالات متحده با اما و اگرهایی که در کار تداوم اجرای توافق هسته‌ای آورده، جهان را در ابهام نگه داشته است. دونالد ترامپ به اروپا تا نیمه ماه مه فرصت اصلاح با اضافه کردن الحاقی‌های به توافق هسته‌ای را داده و همین مساله بر تردید بسیاری از کشورهای قابل توجهی با امریکا دارند برای ورود جدی تر و سرمایه‌گذاری کلان در ایران افزوده است. در این میان هندوستان میان یک مصلحت سیاسی برای تعمیق رابطه حسنه با واشنگتن و منفعت اقتصادی در توسعه رابطه با تهران گرفتار شده است. بندر چابهار برای هندی‌ها راهی برای دستیابی به بازار آسیای میانه همزمان با دور زدن پاکستان است. هر چند که ایران، هند و افغانستان عزم خود را برای توسعه این بندر جزم کرده‌اند اما بسیاری از کارشناسان می‌گویند که حجم پیشرفت پروژه چندان رضایت‌بخش نیست و برخی اصلی‌ترین دلیل این تعلل‌ها را نگرانی دلیلی‌نو از بازگشت تحریم‌های هسته‌ای ایران به اذن ترامپ می‌دانند. هند در زمره کشورهای آسیایی بود که بلافاصله پس از برداشت تحریم‌های هسته‌ای ایران برای سرمایه‌گذاری ۲۰ میلیارد دلاری در نیروگاه‌های پتروشیمی، خطوط راه آهن و دیگر صنایع مشابه ایران اعلام آمادگی

تبدیل شد. تهران هر چند موافق سقوط دولت طالبان در کابل بود اما با حضور نیروهای ناتو در افغانستان برای طولانی مدت مخالفت کرده بود و این در حالی بود که هند از حضور این نیروها در افغانستان حمایت می‌کرد. برونده هسته‌ای ایران نیز یکی از مسائل مورد اختلاف دو کشور بود و هند که خود از قدرت‌های هسته‌ای به شمار می‌رود سر سختانه مخالف توسعه ابعاد برنامه هسته‌ای ایران بود و این مخالفت را در اژانس بین‌المللی انرژی اتمی نیز علنی کرد. با وجود همه این اختلاف‌ها، رابطه اقتصادی ایران و هند از مسیر توسعه بازمانده و هند به یکی از اصلی‌ترین مشتریان بازار انرژی ایران بدل شده است. بر همین اساس هر گاه خبری درباره سفرهای مقام‌های دو کشور به پایتخت‌های یکدیگر منتشر می‌شود پای توسعه اقتصادی رابطه بیش از همکاری‌های سیاسی و امنیتی در میان است. ناندرنا مودی در جریان سفر سال گذشته به تهران موافقتنامه سه جانبه بین‌المللی-ترانزیتی چابهار را کلید زد و اکنون به نظر می‌رسد که نخستین دستور کار سفر حسن روحانی به دلیلی نیز تلاش برای جذب سرمایه‌گذاری‌های بیشتر هند در ایران باشد. سفر عمدتاً اقتصادی روحانی به دلیلی نو در روزهای صورت می‌گیرد که دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور ایالات متحده با اما و اگرهایی که در کار تداوم اجرای توافق هسته‌ای آورده، جهان را در ابهام نگه داشته است. دونالد ترامپ به اروپا تا نیمه ماه مه فرصت اصلاح با اضافه کردن الحاقی‌های به توافق هسته‌ای را داده و همین مساله بر تردید بسیاری از کشورهای قابل توجهی با امریکا دارند برای ورود جدی تر و سرمایه‌گذاری کلان در ایران افزوده است. در این میان هندوستان میان یک مصلحت سیاسی برای تعمیق رابطه حسنه با واشنگتن و منفعت اقتصادی در توسعه رابطه با تهران گرفتار شده است. بندر چابهار برای هندی‌ها راهی برای دستیابی به بازار آسیای میانه همزمان با دور زدن پاکستان است. هر چند که ایران، هند و افغانستان عزم خود را برای توسعه این بندر جزم کرده‌اند اما بسیاری از کارشناسان می‌گویند که حجم پیشرفت پروژه چندان رضایت‌بخش نیست و برخی اصلی‌ترین دلیل این تعلل‌ها را نگرانی دلیلی‌نو از بازگشت تحریم‌های هسته‌ای ایران به اذن ترامپ می‌دانند. هند در زمره کشورهای آسیایی بود که بلافاصله پس از برداشت تحریم‌های هسته‌ای ایران برای سرمایه‌گذاری ۲۰ میلیارد دلاری در نیروگاه‌های پتروشیمی، خطوط راه آهن و دیگر صنایع مشابه ایران اعلام آمادگی

امریکا، ترمز هند در نزدیکی به ایران
در این وجود رسانه‌های مانند رویترز نقش امریکایی ترامپ را در تعلل هندی‌ها در پیشبرد این پروژه بسیار پررنگ می‌داند و می‌نویسد که هند برای تامین تجهیزات مورد نیاز این پروژه با گرفتاری‌های بسیاری روبه‌رو است و بانک‌های بزرگ اروپایی نیز برای نقل و انتقال‌های مالی قابل توجه به مقصد ایران آماده نیستند. یک منبع هندی در این باره به رویترز می‌گوید: نهم ما و نه موسسه‌های مالی اروپایی نمی‌خواهیم وارد چرخه تحریمی امریکا بشویم. به محض آنکه نام ایران به عنوان مقصد تراکنش مالی به میان می‌آید بسیاری از بانک‌های مهم و مطرح اروپایی از پذیرش آن بیزنس می‌کنند و وجود تحریم‌های یک جانبه اولیه امریکا علیه ایران نیز باعث شده بانک‌های هندی که مراددهای مالی با بازار داخلی امریکا دارند از تامین اعتبار یا پذیرش

تبدیل شد. تهران هر چند موافق سقوط دولت طالبان در کابل بود اما با حضور نیروهای ناتو در افغانستان برای طولانی مدت مخالفت کرده بود و این در حالی بود که هند از حضور این نیروها در افغانستان حمایت می‌کرد. برونده هسته‌ای ایران نیز یکی از مسائل مورد اختلاف دو کشور بود و هند که خود از قدرت‌های هسته‌ای به شمار می‌رود سر سختانه مخالف توسعه ابعاد برنامه هسته‌ای ایران بود و این مخالفت را در اژانس بین‌المللی انرژی اتمی نیز علنی کرد. با وجود همه این اختلاف‌ها، رابطه اقتصادی ایران و هند از مسیر توسعه بازمانده و هند به یکی از اصلی‌ترین مشتریان بازار انرژی ایران بدل شده است. بر همین اساس هر گاه خبری درباره سفرهای مقام‌های دو کشور به پایتخت‌های یکدیگر منتشر می‌شود پای توسعه اقتصادی رابطه بیش از همکاری‌های سیاسی و امنیتی در میان است. ناندرنا مودی در جریان سفر سال گذشته به تهران موافقتنامه سه جانبه بین‌المللی-ترانزیتی چابهار را کلید زد و اکنون به نظر می‌رسد که نخستین دستور کار سفر حسن روحانی به دلیلی نیز تلاش برای جذب سرمایه‌گذاری‌های بیشتر هند در ایران باشد. سفر عمدتاً اقتصادی روحانی به دلیلی نو در روزهای صورت می‌گیرد که دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور ایالات متحده با اما و اگرهایی که در کار تداوم اجرای توافق هسته‌ای آورده، جهان را در ابهام نگه داشته است. دونالد ترامپ به اروپا تا نیمه ماه مه فرصت اصلاح با اضافه کردن الحاقی‌های به توافق هسته‌ای را داده و همین مساله بر تردید بسیاری از کشورهای قابل توجهی با امریکا دارند برای ورود جدی تر و سرمایه‌گذاری کلان در ایران افزوده است. در این میان هندوستان میان یک مصلحت سیاسی برای تعمیق رابطه حسنه با واشنگتن و منفعت اقتصادی در توسعه رابطه با تهران گرفتار شده است. بندر چابهار برای هندی‌ها راهی برای دستیابی به بازار آسیای میانه همزمان با دور زدن پاکستان است. هر چند که ایران، هند و افغانستان عزم خود را برای توسعه این بندر جزم کرده‌اند اما بسیاری از کارشناسان می‌گویند که حجم پیشرفت پروژه چندان رضایت‌بخش نیست و برخی اصلی‌ترین دلیل این تعلل‌ها را نگرانی دلیلی‌نو از بازگشت تحریم‌های هسته‌ای ایران به اذن ترامپ می‌دانند. هند در زمره کشورهای آسیایی بود که بلافاصله پس از برداشت تحریم‌های هسته‌ای ایران برای سرمایه‌گذاری ۲۰ میلیارد دلاری در نیروگاه‌های پتروشیمی، خطوط راه آهن و دیگر صنایع مشابه ایران اعلام آمادگی

خاور میانه، حقیقتی جدید در برابر دلیلی‌نو

سفر مودی به منطقه با حضور در کشورهای حاشیه خلیج فارس ادامه پیدا کرد و وی در ابوظبئی امارات نیز مجموعه‌ای از توافقنامه‌های تجاری گرانقیمت را امضا کرد. دلیلی‌نو و ابوظبئی نیز یکی از دستاوردهای سیاسی سفر مودی به امارات بود. عمان که از شرکای قدیمی هند در خاورمیانه به حساب می‌آید نیز در تور منطقه‌ای ناندرنا مودی جا داشت. در حالی که چین در حال پررنگ‌تر کردن جای خود در اقیانوس هند است، دلیلی‌نو تلاش می‌کند پیوندهای امنیتی خود با کشورهای کوچک‌تر را تقویت کند. برخی از کارشناسان می‌گویند که هند در حال بررسی حضور نظامی در عمان است. همکاری‌های دریایی مستقیم و دلیلی‌نو در چندسال اخیر نیز پیشرفت‌های قابل توجهی پیدا کرده است و اکنون دو کشور مانورهای دریایی منظمی را با هم پیش می‌برند. نویسنده این مطلب در دیپلمات در پایان

محسن روحی صفت، دیپلمات پیشین در گفت‌وگو با «اعتماد» مطرح کرد

تهران و ظرفیت‌های سیاست خارجی مستقل دهلی‌نو

شهاب شهسواری

حسن روحانی، رئیس‌جمهور اسلامی ایران، امروز تهران را به مقصد هند ترک می‌کند تا در سفری سه روزه برای گسترش همکاری‌ها و مناسبات ایران و هند را بزنی و گفت‌وگو کند. دلیلی‌نو همواره به عنوان یکی از مهم‌ترین مشتری‌های آسیایی نفت خام ایران و یکی از بنیانگذاران جنبش عدم تعهد، جایگاه بالایی در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران داشته‌است. هر چند سال‌های تحریم هسته‌ای و کاهش صادرات نفت به هند (با وجود استمرار آن) باعث کاهش شدید مناسبات تجاری دو کشور شد، اما طی سال‌های اخیر و به خصوص بعد از برجام، این مناسبات در حال احیا است. محسن روحی صفت، معاون پیشین سفیر ایران در دهلی‌نو و معاون پیشین دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه، در گفت‌وگو با «اعتماد» فرصت‌ها و زمینه‌های گسترش روابط میان ایران و هندوستان را در آستانه سفر رئیس‌جمهور کشورمان تشریح کرد:

سفر امروز حسن روحانی، رئیس‌جمهور به دهلی‌نو تا چه اندازه مهم است؟

سفر رئیس‌جمهور به دهلی‌نو در پاسخ به سفر ناندرنا مودی، نخست‌وزیر هند به ایران بود که خردادماه سال گذشته انجام شد و در طول آن سفر توافق سه‌جانبه تهران، کابل و دهلی‌نو برای پروژه توسعه بندر چابهار امضا شد. روابط دو جانبه تهران و دهلی‌نو، در سال‌های گذشته، به ویژه پس از توافق هسته‌ای ایران روند رو به رشدی داشت. در واقع می‌توان گفت که در حال حاضر شرایط مناسبات میان ایران و هند در حال بازسازی است تا به لحاظ اقتصادی و تجاری، حجم مناسبات به دوران پیش از تحریم‌های بین‌المللی علیه ایران بازگردد. اکنون حجم مناسبات تجاری میان دو کشور به ۱۲ تا ۱۳ میلیارد دلار رسیده است و به تدریج در حال نزدیک شدن به سقف روابط اقتصادی میان دو کشور پیش از تحریم‌های هسته‌ای علیه ایران است. در عین حال در زمینه سیاسی و روابط دیپلماتیک، مناسبات دو کشور در سطح قابل قبولی قرار گرفته‌است. با توجه به سیاست خارجی مستقل هندوستان، زمینه برای گسترش روابط دیپلماتیک میان دو کشور بیشتر وجود دارد. اخیراً شاهد بودیم که در جریان رای گیری قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل متحد در خصوص تصمیم دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور امریکا برای به رسمیت شناختن قدس به عنوان شهر مقدس رژیم صهیونیستی، هند تصمیم گرفت مستقل از روابط گرم و صمیمانه با واشنگتن، به‌این قطعنامه رای مثبت بدهد. این موضع گیری نشان از سیاست خارجی مستقل هند دارد که می‌تواند زمینه‌ساز بهبود چه‌بیشتر روابط دو کشور و استفاده از ظرفیت‌های دلیلی‌نو در روابط بین‌المللی باشد.

■ در حوزه انرژی تا پیش از تحریم‌ها ایران، اصلی‌ترین تامین‌کننده نفت خام هندوستان بود، امروز این جایگاه با مخاطره مواجه شده است. تا چه اندازه این موضوع برای هند و پاکستان نگران‌کننده است؟

ندمان این را نمی‌گویم که کم می‌کند، حرف من این است که اعتماد دهلی‌نو در اصل نهایی مسائل در سیاست‌های فرامنطقه‌ای ابر قدرت‌ها و قدرت‌های جهانی دیگر نیست. دهلی‌نو همان‌گونه که با همسایگانش تعامل و همکاری می‌کند، با قدرت‌های بزرگ و ابر قدرت‌های جهانی هم همکاری می‌کند. اگر در زمینه حل و فصل منازعات منطقه‌ای با قدرت‌های منطقه‌ای همکاری کند، به همان منتهی به این دلیل نیست که راه حل نهایی را در واشنگتن جست‌وجو کند، بلکه به دلیل استفاده از سیاست‌های مستقل به عنوان اهرم فشار برای حل منازعات منطقه‌ای‌اش به صورت دو جانبه است. هدف هند از همکاری با امریکا در برابر اسلام‌آباد این است که شاید افزایش فشار بین‌المللی بر پاکستان، نهایتاً این کشور را وادار به گفت‌وگو و تعامل بآید.

طی یک دهه گذشته، هند روابط گرم و صمیمانه‌ای با تل‌آویو برقرار کرده است و سفر اخیر بنیامین نتانیاهو به هند هم این تحلیل را تقویت کرد که هند در حال فاصله گرفتن از سیاست‌های گذشته خود بر مبنای اهداف جنبش عدم تعهد است. تا چه اندازه شما این تحلیل تا چه اندازه درست است و تا چه اندازه چنین چیزی می‌تواند بر رابطه دهلی‌نو و تهران اثر گذار باشد؟

این تحلیل تا حدود درست است، البته نمی‌توان گفت که هند کاملاً از سیاست‌های عدم تعهد گذشته خود مطلقاً جدا شده است. برای درک صحیح این موضوع باید تصویر دقیق‌تری از وضعیت جهان امروز داشت. جنبش غیرمتحده‌ها که هندوستان یکی از بنیانگذاران آن به حساب می‌آید در شرایط کنونی اثرگذاری گذشته خود را ندارد، چرا که ترکیب قدرت در جهان نسبت به دورانی که جنبش عدم تعهد تأسیس شد، تغییر جدی کرده است. بعد از فروپاشی بلوک شرق، واقعیت سیاسی در جهان تغییر کرد و جهان دو قطبی قبلی از بین رفت. باز بین رفتن جهان دو قطبی، جنبش عدم تعهد هم معنای گذشته خود را از دست داده است. اما از این رفتن یک ابر قدرت باعث نشده است که هندی‌ها در بست مطیع و فرمانبردار یک ابر قدرت دیگر شوند. هند با وجود روابط صمیمانه‌ای با واشنگتن دارد، روابط خود را با مسکو نیز در بهترین حالت حفظ کرده است. سیاست خارجی هند چه در دوران شوروی و چه اکنون پس از فروپاشی شوروی بر این مبنا بوده است که از رقابت میان مسکو و واشنگتن، بیشترین منافع را برای کشور خودشان ایجاد کند. اما چون بعد از پایان جنگ سرد، ترکیب قدرت در جهان تغییر کرد، جایگاه هندوستان نیز در این معادله جابه‌جا شده است. در دوران توازن قوای شرقی و غربی یا جنگ سرد، هند فاصله مساوی را با مسکو و واشنگتن حفظ می‌کرد. با تسلط بیشتر امریکا بر شورون سیاست بین‌المللی بعد از فروپاشی شوروی، نقطه تعادل قدرت هم تغییر کرده است و هند مجبور نیست برای تامین بیشترین منافع فاصله‌اش را با مسکو و واشنگتن به‌طور مساوی حفظ کند.

بهترین زمینه‌های همکاری میان ایران و هند در سال‌های آینده چه موضوع‌هایی است؟

جذاب‌ترین حوزه برای سرمایه‌گذاری هندی‌ها، حوزه انرژی است. توانمندی و ظرفیت‌های ایران در حوزه انرژی که یکی از نیازهای اساسی هند برای روشن نگه داشتن موتور توسعه این کشور است، می‌تواند جذابیت‌های زیادی برای دهلی‌نو داشته‌باشد. هندوستان به دلیل وابستگی به منابع انرژی خارجی، به شدت به امنیت انرژی نیازمند است و لازم دارد که به نوعی برای حفظ توسعه پایدار خود و حفظ جریان انرژی در کشورهای صاحب ظرفیت سرمایه‌گذاری کند. علاوه بر نفت خام، میعانات گازی و پتروشیمی، بین دو کشور روابط زیادی در زمینه فناوری و به ویژه فناوری اطلاعات وجود دارد. هند طی سال‌های گذشته سرمایه‌گذاری زیادی در زمینه آی‌تی انجام داده و روابط دو کشور در حوزه فناوری طی سال‌های گذشته آغاز شده است. مناسبات در حوزه انرژی و آی‌تی میان ایران و هند از گذشته وجود داشت، اما ظرفیت زیادی برای گسترش همکاری‌ها در این دو حوزه وجود دارد.

AP